

RTU studiju kurss "Ģimenes un sabiedrības mijietekme"**0L000 Liepājas akadēmija****Vispārējā informācija**

Kods	LA0359
Nosaukums	Ģimenes un sabiedrības mijietekme
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācībspēks	Alīda Samuseviča - Doktors, Profesors
Mācībspēks	Santa Melķe - Lektors
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 4.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Studiju kurss nodrošina iespējas studentiem apgūt un sistematizēt teorētiskās zināšanas, iegūt izpratni par sociālo sistēmu mijiedarbību ģimenes un sabiedrības kontekstā, attīstīt sistēmiski analītiskās domāšanas prasmes sociālās mijietekmes problēmu identificēšanā un risināšanā sociālajā darbā. Mūsdienās ir daudz ģimeņu modeļu un bērnu audzināšanas veidu, ko ietekmē katras ģimenes individualitāte un sabiedrības procesi kopumā. Tāpēc ir svarīgi apgūt zināšanas par ģimenes funkcijām, pozitīvu saskarsmi ģimenē, pozitīvās audzināšanas metodēm, lai mazinātu audzināšanas neveiksmes. Iegūtās zināšanas un prasmes, attieksmes sekmēs topošo sociālo darbinieku kompetenci psiholoģiski pedagoģisko un sociālo problēmu risināšanā sociālajā darbā.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis: Nodrošināt iespējas studentiem apgūt teorētiskās zināšanas un iegūt izpratni par sociālo sistēmu mijiedarbību, attīstot sistēmiski analītiskās domāšanas prasmes ģimenes un sabiedrības sociālās mijietekmes problēmu identificēšanā un risināšanā sociālajā darbā. Studiju kursa uzdevumi: 1. Izveidot priekšstatu par ģimenes psiholoģiskās un pedagoģiskās attīstības modeļu daudzveidību. 2. Izprast mūsdienu ģimeņu labvēlīgas mikrovides veidošanās nosacījumus, kas balstās savstarpējā mīlestībā un cieņā un vecāku izmantotos bērnu audzināšanas pamatprincipus, raksturīgākās metodes un grūtības to realizēšanā. 3. Izvērtēt vecāku, bērna un pārējo ģimenes locekļu savstarpējo attiecību ietekmi uz bērna emocionālajām vajadzībām un to saistību ar personības turpmāko attīstību. 4. Studēt un analizēt literatūru sociālajā darbā, ģimenes psiholoģijā un pedagoģijā, aktīvi iesaistīties grupu diskusijās par cilvēku savstarpējām attiecībām ģimenē un vecāku lomu bērna audzināšanā. 5. Izveidot konceptuālu teorētisko atziņu izpratni par profesionālo kompetenci sociālā darbinieka praksē, veicinot pozitīvāku ģimenes un sabiedrības sociālo mijietekmi.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Ģimenes un sabiedrības mijietekmes izpratne; Ģimenes ciltskoka vai genogrammas grafiska izstrāde; Autobiogrāfisko stāstu izpēte dzīves notikumu interpretācijā; Ģimenes mikrovide un sociālā makrosistēma; Komunikācija ģimenē un sociālajā vidē; Dzīves trajektorijas: ģimene un darbs; Partnerattiecību un laulības kvalitāte; Ģimenes problēmu risināšana pārmaiņu kontekstā

Literatūra	Obligātā / Obligatory: 1. Apsalons, E. (2013). Komunikācijas kompetence. Kā saprasties un veidot attiecības. Rīga: Zvaigzne ABC. 304.lpp. 2. Analītiskais ziņojums "Latvijas ģimenes paaudzēs, 2018". (2019). Rīga: Pārresoru koordinācijas centrs, Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūts. Pētījumu programmas vietne https://ggp-i.or 3. Ansone, A.(2007). Dzīvesstāsta kā metodes izmantošana sociālajā darbā ar veciem cilvēkiem. Dzīves jautājumi XI. (382.- 399.lpp.). Rīga: SDSPA Attīstība. 4. Bredšovs, D.(2020). Atgriešanās pie sevis. Sava iekšējā bērna atgūšana un dziedēšana. Rīga: Zvaigzne ABC. 368 lpp. 5. Diksone, A.(2007) Grūtās sarunas. Rīga: Zvaigzne ABC. 2007. 206 lpp. 6. Fābere, A., Mezliša, E. Kā sarunāties ar tiņiem. Rīga: Zvaigzne ABC, 2009. 196 lpp. 7. Foslina, L. & Dafija, M.V.(2021). Vēsā mierā. Emocijas darba vidē (un kā tās palīdz gūt panākumus). Jelgava: SIA "Growing". 294 lpp. 8. Godua, P. (2015). Attiecību krustcelēs. Kā zināt, kad labāk šķirties un kad – saglabāt attiecības. Rīga: Zvaigzne ABC. 239.lpp. 9. Karpova, A. Ģimenes psiholoģija. Rīga: RaKa, 2006. 445 lpp. 10. Meikšāne, D.(2019).Otrpus Kalnam. Pārdomas no seniora senioram. Rīga: Izdevniecība PILATUS. 119.lpp. 11. Rubenis, J. (2021). Starp divām bezgalībām. Vairāk nekā simts iedarbības prakses apziņas paplašināšanai. Rīga: Zvaigzne ABC. 415.lpp. 12. Roge, J. Ū. (2008) Bērniem nepieciešamas robežas. Rīga: Jumava, 148 lpp. 13. Sociālais darbs ar gadījumu. Prakse teorijā. (2021).I.Ozola un E.Apine (Red.). Rīga: LR LM. AC Konsultācijas. 14. Sociālais darbs ar gadījumu. Teorija praksē. (2021).I.Ozola un E.Apine (Red.). Rīga: LR LM. AC Konsultācijas. 15. Supervīzija: teorija, pētījumi, prakse. (2017.) Rakstu krājums. Rīga: RSU, 422.lpp. Mācību papildliteratūra 1. Bjūzens, T. Gudrais bērns. Rīga: Avots, 2008. 391 lpp. 2. Dags, P.Tas nav tik sarežģīti! Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2003. 105 lpp. 3. Einsvorta, L. u. c. Kā izaudzināt brīnišķīgus bērnus. Rīga: Valters un Rapa, 2003. 300 lpp. 4. Hēnkampa, K. Indigo fenomens. Rīga:Jumava, 2006. 195 lpp. Papildu / Additional: 1. Bjūzens, T. Gudrais bērns. Rīga: Avots, 2008. 391 lpp. 2. Dags, P.Tas nav tik sarežģīti! Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2003. 105 lpp. 3. Einsvorta, L. u. c. Kā izaudzināt brīnišķīgus bērnus. Rīga: Valters un Rapa, 2003. 300 lpp. 4. Hēnkampa, K. Indigo fenomens. Rīga:Jumava, 2006. 195 lpp. 5. Kempbels, R. Kā mīlēt pusaudzi. Rīga: AMNIS, 2004. 114 lpp. 6. Kempbels, R. Kā mīlēt savu bērnu. Rīga: AMNIS, 2004. 116 lpp. 7. Medne, D.(2019.) Bērncentrēta pieeja auzināšanā. Rīga: SIA Drukātava. 101.lpp. 8. Palmano, P. Lūdzu un paldies! Rīga: Avots, 2008. 318 lpp. 9. Prekopa, J. Mazais tirāns. Rīga: Nordik, 2004. 172 lpp. 10. Roge, J. Ū. Bez haosa neiztikt. Rīga: Jumava, 2004. 116 lpp. 11. Roge, J. Ū., Mēlere, B. Citādi bērni. Rīga: Jumava, 2003. 115 lpp. 12. Smita, H.Vai tavs bērns ir laimīgs? Rīga: Kontinents, 2001. 317 lpp. 13. Sanda, I. (2020). Mīli sevi! Psihoterapeita ieteikumu īpaši jūtīgiem cilvēkiem. Rīga: Zvaigzne ABC. 143 lpp. 14. Stēnsgorda, P. Māte, bērni un tēvs. Rīga: Atēna, 2004. 152 lpp. 15. Vecgrāve, A. Ceļvedis pieaugušajiem pa bērības zemi. Rīga: Zvaigzne ABC, 2005. 239 lpp. 16. Vinikots, D. Bērns un viņa māte. Rīga:RaKa, 2004. 100 lpp. 17. Vinikots, D. Sarunas ar vecākiem. Rīga: RaKa, 2004. 111 lpp. 18. Volgemuts, R. Viņa sauc mani par tēti. Rīga: Amnis, 2005. 191 lpp. Citi informācijas resursi / Other sources of information: 1. Raksti krājumos: "Psiholoģija ģimenei un skolai", "Psiholoģijas pasaule", "Annas psiholoģija" Raksti datu bāzēs, laikrakstos, žurnālos u.c. Interneta resursi Interneta resursi/Internet resources: http://www.lm.gov.lv http://www.bti.gov.lv
Nepieciešamās priekšzināšanas	Sociālā psiholoģija Socializācijas pamati Garīgums, reliģija un pasaules redzējums Multikulturālisms sociālajā darbā Vērtību teorijas un prakse

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienē studijas		Nepilna laika neklātienē studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
1. temats. Ģimenes un sabiedrības mijietekmes izpratne. 1. lekcija: Ģimene un sabiedrība kā sociālā darba izpētes objekti. Ģimenes un sabiedrības jēdzienu definēšana. Izpētes teorētiskie virzieni: interakcionisms, tehnoloģiskais determinisms, sistēmiskā pieeja. Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes. Praktiskais darbs: 1. Izveidot 15 pētījuma jautājumu sarakstu ģimenes un sabiedrības savstarpējās ietekmes identificēšanai sociālā darba īstenošanas kontekstā. Sagatavoties diskusijai. 2. Studēt Ā. Karpovas grāmatu "Ģimenes psiholoģija".	4	8	2	14

2. temats. Ģimenes un dzimtas nozīme sabiedrībā. 2. lekcija: Ģimenes attīstības vēsturiskie aspekti. Mūsdienu ģimeņu tipi un kopdzīves formas. Pamatģimenes un dzimtas jēdziens. Ģimenes dzīves cikls. Starppaaudžu attiecības. Bērnu un senioru aprūpe: attieksmes un savstarpējais atbalsts. Praktiskais darbs: 1. Sagatavot savas ģimenes ciltskoka prezentāciju vai izstrādāt genogrammu – ģimenes sistēmas grafisko karti. 2. Pamatojoties uz informācijas analīzi, veikt secinājumus par savas ģimenes/ dzimtas attīstību.	4	8	2	14
3. temats. Autobiogrāfiskie stāsti dzīves interpretācijā. 3. lekcija: Dzīves notikumu secība. Funkcionālas un disfunkcionālas ģimenes. Slēpti disfunkcionālās 8 8 2 20 ģimenes. Bērniņas iespaidu ietekme. Ģimenes dzīvesstāsti. Autobiogrāfisko stāstu būtība un metodika. Praktiskais darbs: 1. Veikt vienu autobiogrāfisko interviju. Izstrādāt intervijas transkripciju un piedāvāt secinājumus. 2. Studējot literatūru, iepazīt kādas personības, ģimenes biogrāfiju, dzīvesstāstu, sniegt rezumējumu par iepazītā gadījuma fenomenoloģiju.	6	6	2	14
4. temats. Ģimenes mikrovide un sociālā makrosistēma. 4. lekcija: Sabiedrības stereotipi, mīti par ģimeni. Attiecību modeļi un savstarpējais atbalsta tīkls ģimenē. Mīlestība ģimenē: R. Kempbela u.c. teorijas. Sieviešu un vīriešu īpatnību veidošanās ontogēnēzē. Labvēlīgas ģimenes mikrovides iezīmes. Sociālā norma un traucējums. Nelabvēlīgas ģimenes mikrovides iezīmes. Makrosistēmas ietekmju spektrs. Praktiskais darbs: 1. Veikt vienas ģimenes dzīves grūtību izpēti un novērtējumu. 2. Izstrādāt pētītās ģimenes problēmas risinājumu, apkopojot ieteikumus intelektuālajā domu kartē.	4	8	2	8
5. temats. Komunikācija ģimenē un sociālajā vidē. 5. lekcija: Komunikatīvās darbības teorija. Prasme sarunāties. Runa (monologs) un sarunāšanās (dialogs), klausīšanās prasme. Komunikatīvie pārpratumi. Klausīšanās traucējumi, šķēršļi. Aktīvā klausīšanās. Sarunāšanās kā attiecību veidošana. Pārrunu vadīšanas metodika. Komunikācijas ētika. Pārrunu struktūra: vajadzība, problēma, risinājums. Praktiskais darbs: Pamatojoties uz analizēto literatūru (1 avots), izstrādāt pārskatu par negodīgas manipulācijas novēršanas paņēmieniem sarežģītās komunikācijas situācijās, akcentējot savas lietīšķās pozīcijas saglabāšanu.	6	10	4	16
6. temats. Dzīves trajektorijas: ģimene un darbs. 6. lekcija: Digitālā laikmeta ietekme sociālo paradumu maiņā. Personības briedums un gatavība laulībai. Ģimenes veidošanās motīvi, pseidomotīvi. Ģimenes dzīvescikls. Reproductīvā uzvedība un attieksmes, ietekmējošie faktori. Darba un ģimenes dzīves saskaņošana dažāda tipa ģimenēs. Dzīves kvalitāte. Praktiskais darbs: 1. Analītiskā ziņojuma “Latvijas ģimenes paaudzēs - 2018” patstāvīgas studijas. 2. Rakstisks pārspriedums – ieteikumu aktualizācija ģimenes un dzimstību veicinošai politikasizstrādei.	4	4	4	12
7. temats. Partnerattiecību un laulības kvalitāte. 7. lekcija: Ģimenes kopdzīves dinamika. Ģimenes audzināšanās funkcijas, mērķis, uzdevumi, pamatprincipi un noteikumi. Audzināšanas stili, audzināšanas robežas un to noteikšana. Attiecību krīzes un mikrotraumas. Greizsirdība, neuzticība. Ētiskās vienaldzības un vientulības fenomēns. Starppaaudžu attiecību ietekme. Praktiskais darbs: 1. Analītiskā ziņojuma “Latvijas ģimenes paaudzēs - 2018” patstāvīgas studijas. 2. Ģimenes starppaaudžu attiecību analīze pēc pētījuma datiem. 3. Ieteikumu izstrāde starppaaudžu sadarbības atbalsta tīkla izstrādei.	4	10	2	8
8. temats. Ģimenes problēmu risināšana pārmaiņu kontekstā. 8. lekcija: Sociālekonomiskās un politiskās realitātes Latvijā aktualitātes. Ģimenes izaicinājumi pārmaiņu ietekmē. Ģimenes pašnoteikšanās un tās ierobežojumi. Sociālo problēmu risināšanas stratēģijas ģimenē. Profesionālais potenciāls sociālajā darbā ar ģimenēm. Praktiskais darbs: 1. Izstudēt un izrakstīt sev svarīgākās atziņas no izvēlētajiem teorētiskajiem avotiem (13; 14 avots). 2. Sistematizēt un uzrakstīt informatīvu pārskatu par sociālā darbinieka stratēģijām paaugstināt ģimenes pedagoģisko potenciālu kā ģimenes un sabiedrības pozitīvas mijietekmes veicināšanas nosacījumu.	8	18	2	6
Kopā:	40	72	20	92

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
--------------------------------	------------------------------

ZINĀŠANAS: 1. Pārzina teorētiskos modeļus, kas skaidro ģimenes un sabiedrības mijiedarbību un to ietekmi uz indivīda sociālo funkcionēšanu. 2. Ir izpratne par ģimenes kā sociālās sistēmas attīstību un funkcijas dažādos sociālajos un kultūras kontekstos. 3. Ir zināšanas par sociālo politiku un institucionālo struktūru ietekmi uz ģimenēm un sociālajām grupām dažādos dzīves cikla posmos.	Rakstisks tests ar teorētisko modeļu salīdzinājumu. Vērtēšanas kritēriji: Spēj precīzi nosaukt un izskaidrot vismaz trīs teorētiskos modeļus (ļoti labi); Spēj salīdzināt modeļus un norādīt atšķirības un pielietojumu praksē (ļoti labi/labi); Atbildes struktūra ir loģiska, terminoloģija korekta (ļoti labi/labi); Ja iztrūkst būtisku modeļu vai piemēru – vērtējums viduvējs vai nepietiekams.
PRASMES: 1. Prot identificēt sociālās problēmas, kas saistītas ar ģimenes un sabiedrības attiecībām, un izstrādāt iespējamās sociālā darba risinājumus. 3. Nosaka ģimenes un sabiedrības mijietekmes problēmas, izmantojot sistēmisko pieeju un teorētiskos modeļus. 5. Prot veidot pozitīvu saskarsmi ģimenē, saskatīt un analizēt bērnu audzināšanas veiksmes un neveiksmes. 6. Spēj kritiski izvērtēt informāciju par ģimenes politiku un sociālajiem pakalpojumiem, sasaistot to ar klienta situāciju sociālajā darbā.	Gadījuma analīze (case study) un prezentācija. Vērtēšanas kritēriji: Precīzi identificē problēmu un tās cēloņus, balstoties uz sniegto informāciju (ļoti labi); Piedāvātie risinājumi ir atbilstoši, argumentēti un balstīti sociālā darba principos (ļoti labi/labi); Demonstrē spēju sasaistīt teoriju ar praksi (ļoti labi/labi); Ja problēmas netiek identificētas vai risinājumi ir vispārīgi – vērtējums zemāks.
KOMPETENCE: 1. Ir zināšanas un demonstrē atbildīgu un ētisku attieksmi pret dažādu ģimeņu struktūru un dzīvesveidu daudzveidību. 2. Demonstrē atbildīgu un ētisku attieksmi pret dažādu ģimeņu struktūru un dzīvesveidu daudzveidību. 3. Ir ieinteresēts pastāvīgi attīstīt savas zināšanas un profesionālās prasmes par ģimenes un sabiedrības mijietekmes jautājumiem.	Pašvērtējuma esija. Vērtēšanas kritēriji: Spēj kritiski analizēt savu attieksmi, uzvedību un vērtības, strādājot ar dažādām ģimenēm (ļoti labi); Demonstrē izpratni par ētikas principiem un spēj tos sasaistīt ar konkrētām situācijām (ļoti labi/labi); Refleksija ir personiska, argumentēta un strukturēta (ļoti labi/labi); Ja refleksija ir virspusēja vai neparāda attieksmes analīzi – vērtējums zemāks.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Gadījuma analīze	40
Eseja	30
Noslēguma tests	30
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	4.0	20.0	20.0	0.0		*	